

10 Sposoby finansowania realizacji zamierzonych celów programu ochrony środowiska i planu.

Mechanizmy finansowania ochrony środowiska

Instrumenty ekonomiczne

Instrumenty ekonomiczne to narzędzia finansowe, które pośrednio oddziałują na ceny (podatki, opłaty) lub kształtują ceny w sposób bezpośredni (opłaty usługowe). Należą do narzędzi regulacji pośredniej i zajmują szczególne miejsce w systemie zarządzania środowiskiem.

Ich zadaniem powinno być inspirowanie podmiotów gospodarczych do oszczędnego korzystania z zasobów i walorów środowiska, eliminowanie z rynku produktów, których wytwarzanie lub użytkowanie jest uciążliwe dla środowiska, internalizowanie kosztów zewnętrznych oddziaływania procesów produkcyjnych na środowisko oraz gromadzenie środków finansowych na przedsięwzięcia ochronne.

Instrumenty ekonomiczne umożliwiają nakładanie dodatkowych obciążeń finansowych (opłaty, kary) bądź wspieranie działalności ochronnej podmiotów gospodarczych zanieczyszczających środowisko. Działania takie wpływają bezpośrednio na poziom wyniku finansowego osiąganego przez jednostki gospodarcze. Wysokość obciążeń jest ściśle uzależniona od poziomu dokonywanej emisji oraz od szkodliwości emitowanych substancji. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń przez podmioty gospodarcze automatycznie powoduje zmniejszenie obciążeń finansowych, ponoszonych przez te jednostki.

Rynkowy charakter gospodarki sprawia, że podmiotom gospodarującym pozostawia się całkowitą swobodę wyboru w zakresie podjęcia lub zaniechania działań proekologicznych, w zależności od ich indywidualnej opłacalności. Brak reakcji podmiotów na stwarzane bodźce finansowe nie jest jednak pożądany. Dowodzi niewłaściwego określenia poziomu obciążeń finansowych nakładanych na podmioty gospodarcze z tytułu emisji zanieczyszczeń.

Przepisy prawne w ochronie środowiska w Polsce, a w tym wprowadzające instrumenty ekonomiczne, tworzą w głównej mierze trzy ustawy: ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa Prawo wodne oraz ustawa o odpadach.

Jako środek służący ochronie środowiska powyższe ustawy wprowadziły normy w korzystaniu ze środowiska, zwane potocznie „pozwoleniami na korzystanie ze środowiska”.

Dla podmiotów gospodarczych oznacza to konieczność uzyskiwania tych pozwoleń w zakresie wprowadzania do środowiska różnego rodzaju zanieczyszczeń, ale przy spełnianiu określonych warunków, co do ilości i rodzaju tych zanieczyszczeń. Warunki te ustalone są decyzjami właściwych organów administracji.

Ponadto jako jeden z mechanizmów ochrony środowiska ustawy te wprowadzają instrumenty ekonomiczne. Należą do nich przede wszystkim:

- opłaty za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, zwane potocznie opłatami ekologicznymi,
- kary za naruszanie ustalanych w decyzjach, wymagań ochrony środowiska, zwane potocznie karami ekologicznymi,
- instrumenty finansowania ochrony środowiska, tj. dotacje oraz preferencyjne pożyczki i kredyty dla przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska ze środków uzyskiwanych z wpływów z opłat i kar ekologicznych.

W ochronie środowiska w Polsce wykorzystywane są także inne instrumenty ekonomiczne, takie jak opłaty za korzystanie z walorów przyrodniczych (np. tzw. opłaty klimatyczne lub opłaty za wejście do parków narodowych), ulgi i zwolnienia podatkowe czy

ulgi i zwolnienia celne, choć znaczenie ich w ochronie środowiska nie jest aż tak istotne jak wymienionych powyżej instrumentów.

Podstawowe opłaty ekologiczne stosowane w Polsce

Opłaty ekologiczne ponoszone są przez korzystających ze środowiska, pomimo, że ich działania w tym zakresie są zgodne z prawem. Jest to, bowiem niejako zapłata za to korzystanie, za zanieczyszczanie środowiska i jego zmienianie.

Podmioty gospodarcze ponoszą opłaty ekologiczne przede wszystkim za:

- wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza,
- pobór wody stanowiącej własność państwa,
- wprowadzanie ścieków do wód stanowiących własność państwa lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- usuwanie drzew lub krzewów.

Są to podstawowe opłaty ekologiczne, z którymi z reguły mają do czynienia wszystkie podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska, choć za opłaty ekologiczne uznaje się także opłaty za prowadzenie działalności górniczej (opłaty koncesyjne i eksploatacyjne za wydobywanie kopalin – wynikające z ustawy Prawo geologiczne i górnicze), opłaty za korzystanie z wód i urządzeń wodnych stanowiących własność państwa do celów żeglugi i spławu oraz za wydobywanie z tych wód żwiru, piasku i kamienia (wynikające z ustawy Prawo wodne).

Do podstawowych opłat stosowanych w Polsce należą również typowo rynkowe instrumenty ekonomiczne takie jak ekologiczne opłaty produktowe i depozyty, obciążające produkty uciążliwe dla środowiska, a użytkowane w sposób masowy. Zostały one wprowadzone w styczniu 2002 r. Opłaty produktowe odnoszą się do niemal wszystkich opakowań, akumulatorów niklowo – kadmowych, ogniwi i baterii galwanicznych, olejów smarowych, lamp wyładowczych, opon oraz urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych zawierających substancje zubażające warstwę ozonową. Natomiast opłata depozytowa została wprowadzona w odniesieniu do akumulatorów ołowiovych.

Stanowią one klasyczny przykład upowszechnienia zasady „zanieczyszczający płaci”, a prócz stymulowania proekologicznych zachowań podmiotów gospodarczych i całego społeczeństwa są istotnym źródłem finansowania ochrony środowiska w Polsce, poprzez zasilanie funduszy ekologicznych.

Przez ekologiczne opłaty produktowe rozumie się pewne obciążenia finansowe doliczane do cen produktów, które wykorzystywane w sposób masowy i rozproszony, stanowią bardzo dużą uciążliwość dla środowiska w fazie produkcji, konsumpcji lub poprodukcyjnego składowania. To dodatkowe obciążenie cen tych produktów należy traktować jako specjalną opłatę ekologiczną, płaconą przez ich konsumentów, zanieczyszczających w ten sposób środowisko, z którego dochody przeznaczone są na pokrycie części kosztów ochrony środowiska. Celem opłat produktowych jest też ograniczenie zużycia produktów ekologicznie uciążliwych i stymulowanie substytucji produktami ekologicznie „czystszyimi”.

Natomiast przez depozyty ekologiczne należy rozumieć pewne obciążenia finansowe doliczane do ceny ekologicznie niebezpiecznych produktów, podlegające jednak zwrotowi w momencie przekazania produktu do recyklingu, neutralizacji lub właściwego, pod względem ekologicznym, składowania poprodukcyjnego. Głównym celem zastosowania depozytów ekologicznych jest, więc przede wszystkim stymulowanie ekologicznie bezpiecznego składowania, ponownego użycia lub recyklingu produktów.

Opłaty produktowe i depozyty ekologiczne są bardzo ważnym, z punktu widzenia realizacji zasady „zanieczyszczający płaci”, uzupełnieniem systemu opłat emisyjnych w Polsce.

Kary ekologiczne

Kary pieniężne zostały ustalone dla wszystkich ponadnormatywnych emisji zanieczyszczeń. W przeciwieństwie do opłat, obciążających koszty produkcji, kary są uiszczane z dochodu po opodatkowaniu i tym samym są instrumentem o silniejszym od opłat oddziaływaniu bodźcowym.

Kary ekologiczne nakładane są, z wyjątkiem kar za usuwanie drzew i krzewów, przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska za naruszanie wymagań ochrony środowiska, czyli za przekroczenia ustalonych decyzjami norm korzystania ze środowiska.

Wymierzenie kary pieniężnej powodują:

- przekroczenia ustaleń decyzji o dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, – co do rodzaju lub ilości substancji,
- przekroczenia pozwolenia wodno – prawnego, – co do ilości lub rodzaju zanieczyszczeń,
- przekroczenia decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu, – co do wysokości poziomu hałasu przenikającego do środowiska,
- składowania odpadów w miejscu na ten cel niewyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami określonymi decyzją organu właściwego w sprawach nadzoru budowlanego o pozwoleniu na budowę składowiska odpadów,
- przekroczenie określonej w pozwoleniu na pobór wody, ilości pobranej wody.

Wysokość kar pieniężnych uzależniona jest od:

- ilości i rodzaju gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza,
- ilości i jakości pobranej wody oraz od tego, czy pobrano wodę powierzchniową czy podziemną,
- ilości, stanu i składu ścieków,
- ilości i rodzaju składowanych albo magazynowanych odpadów oraz czasu ich składowania albo magazynowania,
- pory doby i wielkości przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu.

Zwolnienia, ulgi i zróżnicowania podatkowe

Ulgi podatkowe są specyficzną grupą instrumentów zasilania, a z racji swego przeznaczenia mają charakter ukrytej subwencji. Podatki stanowią podstawowe źródło dochodów budżetowych, z tych też względów państwo i samorządy lokalne niechętnie wprowadzają system ulg bądź zwolnień podatkowych, zmniejszających ich dochody.

Występujące w polskiej gospodarce instrumenty ekonomiczne, takie jak zróżnicowania podatkowe, nie miały dotychczas dużego wpływu na realizowanie inwestycji ekologicznych i zmiany zachowań społeczeństwa. Instrumenty te w większości przypadków nie były ustanawiane z myślą o ochronie środowiska, toteż dotyczyły jej w ograniczonym zakresie.

Możliwość odliczania wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska od podstawy naliczania podatku dochodowego wiązała się z ogólnymi przepisami w tym zakresie i nie miała charakteru preferencyjnego.

Pewne oddziaływanie bodźcowe dotyczy podatku akcyzowego wprowadzonego dla paliw płynnych. Jest on bowiem nieco niższy dla:

- benzyny bezołowiowej,
- niezasiarczonych olejów napędowego i opałowego,
- olejów napędowego i smarowego, wytwarzanych z udziałem komponentów uzyskiwanych z regeneracji olejów zużytych,
- biopaliw opartych na wykorzystaniu biomasy, w szczególności roślin uprawnych.

Dopiero ustawa o odpadach wprowadziła bardzo istotne zmiany w ustawach o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz od osób prawnych, ustanawiając analogiczne w obu

tych ustawach zwolnienia i ulgi inwestycyjne dla podmiotów gospodarczych wykorzystujących odpady w procesie produkcji oraz prowadzących działalność w zakresie zbiórki, skupu i segregacji odpadów.

Rynki emisji

W latach 70. w USA powstał instrument o nazwie rynki emisji, który stał się tam jednym z podstawowych narzędzi realizacji polityki ekologicznej. Warunkiem jego stosowania jest objęcie systemu własności elementów środowiska przyrodniczego, a w szczególności jego zdolności absorpcyjnych. Praktyczne stosowanie rynków emisji polega na określaniu przez instytucje państwowe globalnej wielkości zanieczyszczeń, jakie mogą być wyemitowane na określonym obszarze, w określonym przedziale czasu, a następnie rozdysponowywanie tej wielkości pomiędzy podmioty gospodarcze działające w tym obszarze. Podmioty te mogą dokonywać emisji zanieczyszczeń w zakresie określonym przez przyznane im pozwolenia. Przekroczenie tego limitu w sposób jednoznaczny wiąże się z koniecznością zaprzestania prowadzenia działalności. Przy wykorzystaniu limitów emisji rozwój podmiotu, zwiększenie produkcji może nastąpić po uprzednim przeprowadzeniu inwestycji ograniczających emisję, bądź po odkupieniu praw emisji od innych podmiotów, które poprzez inwestycje lub ograniczenie poziomu produkcji uzyskały wolne jednostki emisji. Cena tych jednostek kształtowana jest w wyniku gry rynkowej, a o jej poziomie decyduje rzadkość występowania. Przyjęcie takich rozwiązań prawnych sprawi, iż proekologiczna działalność inwestycyjna jest prowadzona jedynie przez podmioty, dla których jest relatywnie najtańsza. Podmioty, dla których koszty inwestycji są wysokie, dokonują zakupu praw emisji na rynku wtórnym.

W Unii Europejskiej dyrektywa w sprawie handlu emisjami zaczęła obowiązywać od 1 stycznia 2005 roku i obejmuje wszystkie kraje członkowskie, w tym także Polskę. W naszym kraju trwają już przygotowania do wprowadzenia unijnej dyrektywy, a także innych mechanizmów handlu emisjami, które przewiduje Protokół z Kioto do ramowej Konwencji Klimatycznej. Zadania związane z handlem emisjami zostały umieszczone w II Polityce Ekologicznej Państwa w obszarze zadań przewidzianych do wdrożenia w horyzoncie krótko – i średniookresowym. Aby cały proces wdrażania został zakończony w 2005 roku niezbędne jest przygotowanie wszelkich podstaw prawnych. Prace nad systemem handlu emisjami podzielono na 3 etapy. Pierwszy (zakończony w 2002 roku) obejmował analizę dotychczasowych opracowań i propozycji krajowych, analizę rozwiązań stosowanych już w kilku krajach, analizę prawodawstwa unijnego, dotychczasowego i planowanego, analizę skutków ekonomicznych, opracowanie założeń do programu redukcji emisji. Etap II (01.2003 r. – 12.2003 r.) poświęcony jest opracowywaniu systemu zbywalnych uprawnień emisji od strony technicznej i praktycznej (m.in. ustalenie listy uczestników rynku, limitów startowych emisji oraz początkowego przydziału zbywalnych uprawnień). Etap III (02.2004 r. – 05.2004 r.) to czas na opracowanie niezbędnych regulacji prawnych do wdrożenia systemu wraz z symulacją skutków funkcjonowania tego systemu dla wybranych sektorów przemysłu.

Pozostałe instrumenty finansowe

W znacznie mniejszym zakresie niż w krajach wysoko rozwiniętych stosowany jest w Polsce depozyt lub inaczej kaucja. Funkcjonuje obecnie tylko w odniesieniu do standardowych, wielokrotnego użytku szklanych opakowań do napojów chłodzących, niektórych napojów alkoholowych i śmietany, jak również dużych plastikowych opakowań wielokrotnego użytku do napojów chłodzących. Systemy depozytowe mają na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania produktów i procesów produkcyjnych na środowisko. Stawki depozytów kształtują się w granicach od 5 % do 18 % ceny rynkowej

produktu dla opakowań szklanych oraz około 30 % ceny produktu dla opakowań plastikowych.

W polskim systemie finansowania inwestycji ekologicznych występują także subwencje. Jednak ich znaczenie dla realizacji celów polityki ochrony środowiska jest ograniczone. Wynika to z faktu, iż subwencjonowanie inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska odbywa się głównie za pośrednictwem funduszy w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych.

Pożyczki te charakteryzują się nie tylko niską stopą oprocentowania, ale także stosunkowo długim okresem karencji i spłaty długu. Istnieje możliwość częściowego umorzenia pożyczki w przypadku terminowego i zgodnego z zamierzeniami ukończenia inwestycji ochronnych.

Środki gromadzone na funduszach ochrony środowiska wykorzystywane są również na pokrywanie dopłat do kredytów preferencyjnych udzielanych przez BOŚ S.A. Rozszerza to znacznie możliwość uzyskania dofinansowania na inwestycje proekologiczne w Polsce.

Ważnym źródłem finansowania inwestycji stają się kredyty bankowe, które są spłacane ze środków własnych przedsiębiorstw. Kredyty inwestycyjne na finansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska mogą uzyskać przedsiębiorstwa gospodarujące efektywnie. Jako kryterium oceny zdolności kredytowej przyjmuje się wynik finansowy zapewniający wypłacalność, to jest zwrot kredytu wraz z odsetkami.

Przedsiębiorstwa oprócz kredytów bankowych i pożyczek stosują, w celu uzyskania środków na finansowanie inwestycji ekologicznych, również pożyczki od innych przedsiębiorstw. Od 1986 roku przedsiębiorstwa mogą – po spłacie kredytów bankowych oraz sfinansowaniu innych wydatków rozliczanych z funduszu rozwoju – z pozostałej części funduszu rozwoju udzielać pożyczek innym przedsiębiorstwom. Warunki udzielenia pożyczki w tym oprocentowanie i sposób spłaty określa umowa.

Niektóre firmy korzystają z środków własnych. Gromadzone są one przede wszystkim na funduszu przedsiębiorstwa, który jest tworzony w głównej mierze z zysku do podziału oraz amortyzacji środków trwałych. Pozostałymi źródłami tego funduszu są dochody z likwidacji środków trwałych, udział w inwestycjach wspólnych, ulgi podatkowe, dotacje, odszkodowania.

Emisja obligacji jest sposobem gromadzenia środków finansowych, wymagającym zgody Ministra Finansów. Emisja daje emitentowi środki na rozwój, natomiast kupującemu obligacje – korzystne ulokowanie środków pieniężnych na określony czas. Poprzez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału, który może przyczynić się, do rozwoju najbardziej efektywnych ekonomicznie i społecznie dziedzin gospodarki, w tym zagospodarowania odpadów oraz wprowadzenia technologii bezodpadowych. Kredyt uzyskany drogą obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania.

Środki budżetowe odgrywają niewielką rolę w finansowaniu inwestycji ekologicznych. Służą one finansowaniu głównie inwestycji centralnych, wprowadzonych do narodowego planu społeczno – gospodarczego na podstawie imiennych decyzji Sejmu.

Rola budżetu państwa w finansowaniu ochrony środowiska została z założenia ograniczona wraz z powołaniem funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W rezultacie, w okresie ostatnich kilku lat, bezpośrednie wydatki budżetowe na ochronę środowiska (komunalne oczyszczalnie ścieków i instalacje do wzbogacania miał węgłowych) nie przekraczają 4 – 5 % wszystkich inwestycyjnych wydatków na ochronę środowiska ponoszonych rocznie.

Granty i dotacje udzielane przez instytucje międzynarodowe oraz rządy innych państw są najbardziej pożądaną przez użytkowników środowiska, a jednocześnie najbardziej

ograniczoną formą współfinansowania inwestycji ekologicznych. Instytucje udzielając dotacji pokrywają najczęściej tylko niewielką część kosztów inwestycji.

Pomoc bezzwrotna, którą stanowi dotacja, jest chętnie lokowana w obszarze edukacji, szkoleń, a także wymiany doświadczeń i promowania nowoczesnych rozwiązań technicznych.

Najbardziej rozpowszechnione są następujące formy udzielania bezzwrotnej pomocy finansowej:

1. Pomoc w formie postawienia do dyspozycji kwoty pieniężnej na uzgodnione zadanie inwestycyjne lub projekt. Środki pieniężne są zwalniane sukcesywnie w miarę realizacji zadania.
2. Pomoc konsultingowa (doradztwo) polegająca na opłaceniu kosztów przygotowania projektu inwestycyjnego do realizacji. Instytucje oferujące taką pomoc nie udostępniają bezpośrednio środków finansowych. Wynajmują na koszt własny konsultantów do wykonania określonych prac na rzecz podmiotu, który realizuje inwestycje.
3. Pomoc szkoleniowa w zakresie wybranych tematów. Dotacja obejmuje opłacenie kosztów przygotowania materiałów szkoleniowych i samego szkolenia. Środki finansowe nie trafiają bezpośrednio do zainteresowanego, ale przeznaczone są na opłacenie usługi.
4. Pomoc w formie udostępnienia preferencyjnego kredytu. W tym przypadku dotacja najczęściej trafia do banku na opłacenie różnicy pomiędzy preferencyjną i komercyjną stopą oprocentowania kredytu.

Na rynku finansowym w Polsce sytuacja jest jednak szczególna ze względu na zawarte porozumienie o konwersji części polskiego zadłużenia na finansowanie inwestycji ekologicznych. Dotacje z tego źródła są przeznaczone na finansowanie wyodrębnionych zadań inwestycyjnych.

Instytucje finansowe

Celowe fundusze ekologiczne

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) pozostaje nadal największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym i ponadregionalnym.

Podstawowymi formami finansowania zadań proekologicznych przez NFOŚiGW są preferencyjne pożyczki i dotacje, ale uzupełniają je inne formy finansowania, np. dopłaty do preferencyjnych kredytów bankowych, uruchamianie ze swych środków linii kredytowych w bankach czy zaangażowanie kapitałowe w spółkach prawa handlowego. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Dotacje udzielane są przede wszystkim na: edukację ekologiczną, programy i przedsięwzięcia pilotowe dotyczące wdrożenia postępu technicznego i nowych technologii, często mających eksperymentalny charakter, monitoring ochrony przyrody, zalesianie obszarów szczególnie chronionych lub wchodzących w skład leśnych kompleksów promocyjnych, ochronę przed powodzią, ekspertyzy, badania naukowe, likwidację nadzwyczajnych zagrożeń, unieszkodliwianie odpadów pochodzących z zastarzałych źródeł zanieczyszczeń (mogilniki), utylizację i zagospodarowanie wód zasolonych oraz profilaktykę zdrowotną dzieci z obszarów zagrożonych.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i wprowadzenie w nim zmian i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych ustalonych na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach

Rolą wojewódzkiego funduszu jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pochodzących z terenu województwa świętokrzyskiego.

W województwie świętokrzyskim WFOŚiGW przygotowuje na wzór NFOŚiGW listę zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowane z jego środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) utworzony został w związku z reformą administracyjną państwa na początku 1999 r. wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Fundusze te nie posiadają osobowości prawnej.

Dochód powiatowego funduszu stanowi:

- 10 % wpływów z opłat za składowanie i magazynowanie odpadów oraz kar związanych z niezgodnym z przepisami ustawy o odpadach ich składowaniem lub magazynowaniem,
- 10 % wpływów z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych poza opłatami i karami za usuwanie drzew i krzewów, które w całości stanowią przychód gminnego funduszu.

Dochody PFOŚiGW przekazywane są na rachunek starostwa, w budżecie powiatu mają charakter działu celowego.

Środki powiatowego funduszu (zgodnie z POŚ, art. 406 i 407) przeznacza się na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzaniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

- o oraz na inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dochód gminnego funduszu stanowi:

- 100 % wpływów z opłat i kar za usuwanie z terenu gminy drzew i krzewów,
- 50 % wpływów z opłat za składowanie i magazynowanie odpadów oraz kar związanych z niezgodnymi przepisami ustawy o odpadach ich składowaniem i lub magazynowaniem,
- 20 % wpływów z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, a także wpływów z administracyjnych kar pieniężnych.

Gminny fundusz nie jest prawnie wydzielony ze struktury organizacyjnej gminy, podobnie jak PFOŚiGW nie ma osobowości prawnej i nie może udzielać pożyczek. Celem GFOŚiGW jest dofinansowanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie własnej gminy. Zasady przyznawania środków ustalane są indywidualnie w gminie.

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych powstał na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 roku. Fundusz ten dzieli się na terenowy i centralny. Środkami Funduszu centralnego dysponuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Środkami funduszu terenowego dysponuje samorząd województwa.

Dochodami Funduszu są związane z wyłączeniem z produkcji gruntów rolnych:

- a) należności,
- b) opłat rocznych,
- c) opłaty z tytułu niewykonania obowiązku zdjęcia i wykorzystania próchnicznej warstwy gleby,
- d) opłaty oraz należności i opłaty roczne podwyższone w wyniku:
 - wyłączenia gruntów z produkcji niezgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
 - w sytuacjach stwierdzenia, iż grunty przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze lub nieleśne zostały wyłączone z produkcji bez decyzji.

Dochodami Funduszu mogą być także darowizny i inne dochody.

Własnością Funduszu centralnego staje się 20 % środków uzyskiwanych z wymienionych źródeł, pozostałe środki zasilają fundusze terenowe. Celem funkcjonowania funduszu jest podejmowanie działań służących ochronie, rekultywacji i poprawie jakości gruntów rolnych. Realizuje się go poprzez finansowanie m.in. następujących działań:

- rekultywacja na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową,
- rolnicze zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych,
- użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcji, ulepszanie rzeźby terenu i struktury przestrzennej gleb, przeciwdziałanie erozji gleb na gruntach rolnych,
- budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji,
- wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo – badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych.

Fundusz Leśny

Fundusz leśny tworzy się w Lasach Państwowych w oparciu o ustawę o lasach z dnia 28 września 1991 r.

Środkami funduszu dysponuje Dyrektor Generalny.

Środki funduszu leśnego stanowią:

- a) odpis podstawowy liczony od wartości sprzedaży drewna obciążający koszty działalności nadleśnictw,
- b) należności, kary i opłaty związane z wyłączeniem z produkcji gruntów leśnych,
- c) należności wynikające z odszkodowań:
 - cywilnoprawnych za szkody powstałe w wyniku oddziaływania gazów i pyłów przemysłowych, a także z innych tytułów,
 - z tytułu przedwczesnego wycięcia drzewostanu na podstawie przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
 - za szkody powstałe w wyniku pożarów, prac górniczych i geologicznych,
- d) dochody z udziału w spółkach tworzonych przez Dyrektora Generalnego,
- e) dotacje budżetowe (z wyłączeniem dotacji celowych).

Fundusz leśny przeznaczony jest dla nadleśnictw na wyrównanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej.

Środki funduszu mogą także być przeznaczone na:

- a) wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej,
- b) badania naukowe,
- c) tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej,
- d) sporządzanie planów urządzenia lasu,
- e) prace związane z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych,
- f) inne zadania z zakresu gospodarki leśnej w lasach.

Środki funduszu leśnego można również przeznaczyć na zalesianie gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa.

Fundacje

Ekofundusz

Geneza Ekofunduszu sięga roku 1991, kiedy to Klub Paryski, zrzeszający państwa będące wierzycielami Polski, podjął decyzję o redukcji polskiego długu o 50% pod warunkiem spłaty pozostałej części do roku 2010. Zaproponował też dalszą, 10% redukcję długu, pod warunkiem przeznaczenia go na uzgodniony cel. Z kolei Rząd Polski zaproponował, aby te dodatkowe 10% długu można było przeznaczyć na wsparcie przedsięwzięć w ochronie środowiska.

Zgodnie ze statutem środki Ekofunduszu mogą być wykorzystane przede wszystkim w czterech sektorach uznanych za priorytetowe. Są nimi:

- zmniejszenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (tzw. gazów cieplarnianych),
- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu z terytorium Polski,
- zmniejszenie zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego,
- zachowanie bioróżnorodności polskiej przyrody.

Od roku 1998 jednym z priorytetów w działaniach Ekofunduszu stała się też gospodarka odpadami. Fundacja wspiera najbardziej efektywne i nowatorskie przedsięwzięcia związane z utylizacją i unieszkodliwianiem odpadów oraz z rekultywacją terenów skażonych.

Ekofundusz udziela wsparcia finansowego jedynie w formie bezzwrotnej dotacji. Z reguły wynosi ona 10-30% kosztów projektu. W wyjątkowych przypadkach, gdy inwestorem jest instytucja budżetowa lub organ samorządowy dotacja ta może sięgać 50%, a w ochronie przyrody, gdy partnerem Ekofunduszu jest społeczna organizacja pozarządowa – nawet 80%.

Banki

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronę środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Kredyty preferencyjne pochodzą ze środków finansowych gromadzonych przez banki, zaś fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dopłat do wysokości oprocentowania. W ten sposób ulega obniżeniu koszt kredytu dla podejmującego inwestycje proekologiczne. Banki uruchamiają też linie kredytowe w całości ze środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej i innych instytucji.

Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odbywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

Zagraniczne środki pomocowe

Przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska są finansowane również ze środków pochodzących z zagranicy.

Generalną zasadą kierowania środkami pochodzącymi z pomocy zagranicznej na wspieranie projektów ochrony środowiska jest uzyskanie efektów, które można łatwo upowszechnić. W realizacji tych projektów powinny być zaangażowane środki finansowe inwestora.

Pomoc, której udzielają nam inne kraje, przynosi również korzyści inwestującym. Przedmiotem pomocy są uzgodnione projekty, a więc takie, które odpowiadają kierunkom polityki ekologicznej obydwu krajów. Ponadto, z powodu zróżnicowania kosztów krańcowych redukcji zanieczyszczeń, efektywność wydania jednego dolara na inwestycje środowiskowe w Polsce jest kilkakrotnie wyższa niż wydanie tego dolara w państwach zachodnich.

Pomoc bilateralna

Polska otrzymuje pomoc finansową z różnych krajów na podstawie umów bilateralnych. Pomoc bilateralną w zakresie ochrony środowiska otrzymujemy od dziewięciu krajów europejskich oraz ze Stanów Zjednoczonych i Japonii.

Pomoc zagraniczna dla ochrony środowiska w Polsce jest otrzymywana od 1990 roku, a pierwszym krajem, który ją zaoferował była Szwecja.

Znaczna część środków wspierających przedsięwzięcia ochrony środowiska w Polsce pochodziła z Danii, Holandii, Niemiec, USA i Szwecji. Łączna wielkość zaangażowania finansowego tych państw stanowi 83,2 % pomocy bilateralnej ogółem.

W całości pomocy, pierwsze miejsce zajmują projekty dotyczące ochrony atmosfery. Relatywnie wysoki udział w przyznanej pomocy mają również projekty w dziedzinie ochrony wód i gospodarki wodnej. Pozostałe dziedziny ochrony środowiska nie mają tak znaczącego udziału w całości pomocy bilateralnej.

Należy również wspomnieć o programach realizowanych ze środków zagranicznych, które nie mają bezpośredniego celu ochrony środowiska, ale ich realizacja ma pośredni dodatni wpływ na środowisko i na warunki życia ludzi. Są to między innymi projekty realizowane we współpracy z ministerstwem rolnictwa, gospodarki spraw wewnętrznych i administracji, itp.

Także na poziomie województw i gmin rozwijają się różne formy współpracy pomiędzy zaprzyjaźnionymi miastami, regionami z zagranicy, które w pewnym stopniu obejmują również przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska.

Programy pomocowe Unii Europejskiej

Finansowe wsparcie Unii Europejskiej ułatwia przyjęcie wspólnotowego dorobku prawnego w kluczowych sektorach, w tym także w sektorze ochrony środowiska. W latach 2000 – 2006 Polska korzysta ze środków pomocowych pochodzących z funduszy przedakcesyjnych tj. ISPA, Phare i SAPARD.

Po wstąpieniu do Unii Europejskiej tj. po 1 maja 2004 r. Polska zyska dostęp do znacznie większych funduszy strukturalnych Unii i Funduszu Kohezji, przeznaczonego na wsparcie rozwoju transportu i ochrony środowiska. Będą one niewątpliwie nadal pełniły rolę silnego instrumentu pomocowego, zapewniającego kierowanie dużych środków finansowych, m.in. na ochronę środowiska i zadania realizowane w tym zakresie, szczególnie przez samorządy.

Fundusze przedakcesyjne

Program PHARE (Poland and Hungary: Assistance in Restructuring Economies)

Program PHARE powstał na mocy decyzji Rady Europejskiej z dnia 23.12.1989 r. Jako cel programu wskazano pomoc finansową reformującym się państwom Europy Środkowej i Wschodniej w przystosowaniu systemów gospodarczo-politycznych do zdecentralizowanej gospodarki rynkowej i demokratycznego państwa oraz w ich integracji z gospodarkami i społeczeństwami Europy Zachodniej i reszty świata. Program PHARE przechodził w latach 90. stopniowe przemiany wynikające z jego dostosowywania do poziomu zaawansowania reform w krajach-beneficjentach oraz perspektyw przyszłego członkostwa Unii Europejskiej. Zmodyfikowana strategia przedakcesyjna uczyniła program PHARE narzędziem pomocy w przygotowaniach do członkostwa, a w szczególności w przyswajaniu tzw. *acquis communautaire*, czyli dorobku prawnego Unii Europejskiej oraz wsparciu inwestycji zmierzających do spełnienia wymogów członkostwa. Pogłębienie tej zmiany nastąpiło w 1999 r., po wprowadzeniu zasad PHARE 2000-2006. Zmodyfikowane cele i zasady realizacji programu PHARE, wprowadzone w 1998 r. nazywane są Nową Orientacją PHARE. Na lata 2000-2002 Komisja Europejska zaproponowała wstępną alokację dla Polski na poziomie średniorocznym 398 mln €, przy czym ok. 79% tych środków będzie przeznaczonych na wsparcie inwestycji.

Program ISPA - Przedakcesyjny Instrument Polityki Strukturalnej

Środki programu ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-accession) są przeznaczane na przedsięwzięcia dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej w państwach ubiegających się o członkostwo w UE w zakresie transportu i ochrony środowiska. Jego realizację przewidziano, podobnie jak dla pozostałych funduszy przedakcesyjnych, na lata 2000-2006.

Polska w ramach programu ISPA ma szansę uzyskiwać na ochronę środowiska przynajmniej 170 mln € rocznie pod warunkiem właściwego przygotowania odpowiedniej ilości projektów inwestycyjnych. Wsparcie udzielane jest na indywidualne projekty inwestycyjne lub pakiety projektów.

Jak dotychczas, największe możliwości otrzymania dofinansowania z Funduszy ISPA mają samorządowe przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

Każda inwestycja zgłaszana do dofinansowania z Funduszu ISPA musi rygorystycznie spełniać wszystkie normy i standardy techniczne oraz ekologiczne obowiązujące w Unii

Europejskiej. Koszt całkowity przedsięwzięcia nie powinien być mniejszy niż 5 mln €, a więc preferowane są większe inwestycje. Mniejsze mają także szansę, ale pod warunkiem stworzenia pakietu przedsięwzięć podejmowanych dla realizacji konkretnego programu ochrony środowiska. Wsparcie z Funduszu ISPA jest udzielane przede wszystkim w formie dotacji bezpośredniej. Dofinansowanie z Funduszu ISPA może pokryć do 75% udziału wszystkich środków publicznych zaangażowanych w finansowanie danej inwestycji, takich jak budżety lokalne, budżet centralny, fundusze ekologiczne.

Przy wydatkowaniu środków z Funduszu ISPA Komisja Europejska musi przestrzegać prawa Unii Europejskiej o ochronie i konkurencji i unikać faworyzowania pojedynczych firm. Zwiększa to zdecydowanie prawdopodobieństwo otrzymywania wsparcia z Funduszu ISPA dla jednostek sektora publicznego, samorządów gminnych i ich zakładów budżetowych lub przedsiębiorstw komunalnych, będących własnością gmin.

Program SAPARD - Specjalny Program Akcesyjny dla Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich.

SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) jest programem pomocy finansowej dla krajów starających się o członkostwo w Unii Europejskiej. Jego założeniem jest przeznaczanie, przez Komisję Europejską, 500 mln euro rocznie na wspieranie działań, mających na celu poprawę sytuacji w rolnictwie w dziesięciu krajach - kandydatach. SAPARD to program wieloletni obejmujący okres 2000-2006. Program jest programem odnawialnym i w następnych latach na te same cele zostanie przeznaczona kolejna suma pieniędzy. Podstawowe kierunki działań w ramach programu SAPARD to:

- Inwestycje w gospodarstwach rolnych (15% całości środków) - podniesienie jakości produkcji mleka do standardów UE, modernizacja gospodarstw specjalizujących się w produkcji zwierząt rzeźnych, dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów w zakresie ochrony środowiska.

- Rozwój i poprawa infrastruktury wiejskiej (45% całości środków) - sieci wodociągowe, uzdatnianie wody (podniesienie jakości do norm istniejących w przetwórstwie), kanalizacja i oczyszczalnie ścieków, gospodarka odpadami stałymi, źródła energii, drogi lokalne, infrastruktura telekomunikacyjna.

- Poprawa przetwórstwa produktów rolnych i rybołówstwa (35% całości środków) - poprawa jakości produktów (mlecznych, mięsnych, rybnych, owocowych i warzywnych), dostosowanie zakładów przetwórczych (mleka, mięsa, ryb, owoców i warzyw), zwiększenie efektywności funkcjonowania grup producentów i ich związków (sektor mleka, mięsa, ryb, owoców i warzyw).

- Zróżnicowanie działalności gospodarczej, które zapewni mieszkańcom alternatywne źródła dochodu (5% całości środków) - granty na inwestycje w zakresie działalności gospodarczej poza tradycyjnym rolnictwem, granty na małą infrastrukturę turystyczną, wspieranie działań promocyjnych i marketingowych w zakresie działalności poza tradycyjnym rolnictwem (beneficjentami będą mogły zostać organizacje pozarządowe oraz samorządy), projekty pilotażowe w zakresie zalesiania i ochrony środowiska w rolnictwie.

Każdy rolnik, grupa producentów czy gmina może starać się o pomoc w ramach programu SAPARD. Wkład ze strony Unii Europejskiej i budżetu polskiego rządu może wynieść nie więcej niż 75% wydatków. Pozostałe 25% środków musi stanowić wkład

własny jednostek starających się o środki. Zgłoszone projekty dzielone są na dwie grupy: w przypadku projektów zwiększających dochody (modernizacja zakładu, rozpoczęcie działalności agroturystycznej) pomoc wyniesie maksymalnie 50% kosztów. W grupie projektów nie zwiększających dochodów pomoc może przekroczyć 50% wydatków.

Fundusz na rzecz Globalnego Środowiska

Fundusz na rzecz Globalnego Środowiska (Global Environment Facility) powstał w 1991 roku z inicjatywy grupy krajów wysoko rozwiniętych, na mocy uzgodnień zawartych pomiędzy: Programem Rozwoju Narodów Zjednoczonych (UNDP), Programem Środowiska Narodów Zjednoczonych (UNEP) oraz Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju (IBRD), znanym jako Bank Światowy.

Celem Funduszu, który obecnie skupia 166 krajów, jest wspieranie finansowe działań w dziedzinie ochrony środowiska, przyczyniających się do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów o charakterze globalnym.

Obecnie istnieje kilka form finansowej pomocy ze strony GEF. Zróżnicowanie tych form wynika z charakteru i zakresu zadań wspieranych dotacjami Funduszu i znalazło swój wyraz w limitach wysokości środków określonych dla poszczególnych kategorii dotacji.

Pierwszą formę, zwaną potocznie „dużym GEF-em”, stanowią projekty tzw. pełnego rozmiaru, w których pomoc Funduszu przekracza 1 mln USD i waha się w przedziale od kilku do kilkudziesięciu milionów USD. Projekty te mają zasięg globalny, regionalny lub krajowy. Środki na ich realizację pochodzą z różnych źródeł, w tym również ze źródeł krajowych.

W końcu 1996 roku Rada GEF utworzyła nową formę pomocy finansowej zwaną potocznie „średnim GEF-em”, dla projektów, które w części finansowej przez Fundusz nie przekraczają kwoty 1 mln USD oraz ustaliła maksymalnie półroczny okres dla rozpatrzenia stosownych wniosków i podjęcia ostatecznej decyzji.

Istotną rolę w działalności Funduszu odgrywa Program Małych Dotacji (PMD), który został utworzony już w 1992 roku z inicjatywy Programu Rozwoju Narodów Zjednoczonych (UNDP). Pomoc finansowa w ramach Programu Małych Dotacji GEF kierowana jest głównie do organizacji pozarządowych oraz organizacji i społeczności lokalnych, a pod względem merytorycznym dotyczy przedsięwzięć w zakresie priorytetowych obszarów działalności Funduszu. Program ten stanowi tym samym uzupełnienie przedsięwzięć finansowanych przez GEF w formie dużych i średnich dotacji.

Aktywnym członkiem, a zarazem beneficjentem Funduszu na rzecz Globalnego Środowiska jest również Polska, która podjęła współpracę z Funduszem na rzecz Globalnego Środowiska praktycznie już w fazie jego tworzenia, wykorzystując rozwinięte uprzednio partnerskie kontakty ze wszystkimi trzema agencjami wykonawczymi GEF, tj. Bankiem Światowym, UNDP i UNEP-em. Począwszy od 1994 roku, tj. od czasu restrukturyzacji Funduszu. Polska wchodzi w skład jednej z dwóch konstytuent GEF, obejmujących kraje znajdujące się w procesie transformacji. Grupę tę poza Polską tworzą: Albania, Bułgaria, Chorwacja, Gruzja, Republika Mołdawy, była Jugosłowiańska Republika Macedonia, Rumunia i Ukraina.

Zakres działania Programu GEF w Polsce jest ściśle podporządkowany założeniom strategii operacyjnej Funduszu i mieści się w ramach głównych obszarów tematycznych oraz kierunków działań priorytetowych, tj.: ochrony różnorodności biologicznej, przeciwdziałania zmianom klimatu, ochrony wód międzynarodowych i problemu ubożenia warstwy ozonowej, a także przeciwdziałaniu degradacji powierzchni ziemi, w zakresie związanym z ww. dziedzinami. Funkcje Politycznego Koordynatora działalności GEF w Polsce pełni w ramach struktury rządowej Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Fundusze po akcesji

Fundusze strukturalne

Istnieją 4 fundusze strukturalne Unii Europejskiej:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund – ERDF),
- Europejski Fundusz Socjalny (European Social Fund – ESF),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (European Agriculture Guidance and Guarantee Fund -EAGGF) sekcja "Orientacji"
- Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa (Financial Instrument for Fisheries Guidance- FIFG).

Inicjatywy w dziedzinie ***ochrony środowiska*** będą miały możliwości otrzymania dofinansowania głównie z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego**.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF - European Regional Development Fund) powstał w 1975 roku jako reakcja na coraz głębsze rozbieżności w rozwoju regionów (spowodowane kryzysem gospodarczym i przystąpieniem do UE Wielkiej Brytanii i Irlandii). Jego głównym zadaniem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE.

Pomoc w ramach tego funduszu obejmuje inicjatywy w następujących dziedzinach:

- inwestycje produkcyjne umożliwiające tworzenie lub utrzymanie stałych miejsc pracy,
- inwestycje w infrastrukturę, z uwzględnieniem tworzenia sieci transeuropejskich dla regionów objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- inwestycje w edukację i opiekę zdrowotną w regionach objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- rozwój potencjału lokalnego: małych i średnich przedsiębiorstw,
- działalność badawczo-rozwojowa,
- inwestycje związane z ochroną środowiska.

Priorytety środowiskowe współfinansowane z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego** będą realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych, przygotowanych przez rząd Polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006:

- ***Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Gospodarki”***
- ***Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego***

Rodzaje projektów do dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach ***Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Gospodarki”***

Inwestycje w infrastrukturę gospodarki wodno-ściekowej:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków przemysłowych,
- stosowanie najlepszych dostępnych technik w celu ograniczenia ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami.

Inwestycje w zakresie ochrony powietrza:

- modernizacja i rozbudowa systemów ciepłowniczych i wyposażenie ich w instalacje do ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych,
- inwestycje w produkcję skojarzoną elektryczności i ciepła,
- konwersja palenisk na rozwiązania przyjazne środowisku (głównie zamiana węgla na gaz i eliminacja węgla niskiej jakości),
- stosowanie rozwiązań pozwalających na redukcję zanieczyszczeń emitowanych do powietrza z dużych zakładów energetycznego spalania paliw, (dostosowanie do wymogów dyrektywy 2001/80 dotycząca ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw),
- przedsięwzięcia na rzecz wykorzystywania alternatywnych źródeł energii, w tym m.in. energetyczne wykorzystanie biomasy i inne,
- proekologiczne inwestycje w miejskich systemach transportowych (zastosowanie paliw o niskiej emisji zanieczyszczeń w tym gazu, modernizacja taboru),
- wprowadzanie najlepszych dostępnych technik w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Inwestycje w zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi i niebezpiecznymi:

- stosowanie najlepszych dostępnych technik i technologii w przemyśle,
- tworzenie systemów gospodarki odpadami poprzez: prowadzenie selektywnej zbiorki odpadów oraz budowę i modernizację instalacji do odzysku i recyklingu odpadów,
- budowa instalacji unieszkodliwiania odpadów.

Inwestycje z wykorzystaniem Najlepszych Dostępnych Technik (Best Available Techniques – BAT)

- ograniczenie zanieczyszczeń przemysłowych,
- modernizacja procesów produkcyjnych, technologii,
- zmniejszenie energochłonności i materiałochłonności procesów.

Rodzaje projektów kwalifikujących się do dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach *Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego*.

W ramach działania INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA realizowane będą duże projekty o znaczeniu regionalnym, służące wzmocnieniu konkurencyjności regionów:

zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków

1. budowa i modernizacja sieci wodociągowych
2. budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych
3. budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody
4. budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków
5. budowa zbiorników umożliwiających pozyskanie wody pitnej

zagospodarowanie odpadów

1. organizacja i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu
2. wdrażanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi (m.in. budowa sortowni, kompostowni, obiektów termicznej, termiczno-chemicznej i fizycznej (mechanicznej) utylizacji odpadów; budowa nowych, modernizacja istniejących i rekultywacja nieczynnych składowisk; likwidacja "dzikich" składowisk)
3. budowa i modernizacja spalarni odpadów niebezpiecznych

poprawa jakości powietrza

1. modernizacja i rozbudowa miejskich systemów ciepłowniczych i wyposażenie ich w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza
2. przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów publicznych w systemy bardziej przyjazne dla środowiska, w szczególności ograniczenie "niskiej emisji"

zapobieganie powodziom

1. regulacja cieków wodnych (pogłębianie, zapory, stabilizacja brzegów, prace remontowe w korytach rzecznych, itd.)
2. tworzenie polderów
3. budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych wraz z drogami dojazdowymi
4. budowa i modernizacja małych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych w ramach tzw. "małej retencji"

wsparcie zarządzania ochroną środowiska

1. opracowanie baz danych dotyczących lasów, jakości gleb, wód, powietrza
2. tworzenie systemów pomiaru zanieczyszczeń powietrza w miastach oraz systemów informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń powietrza
3. utworzenie sieci stacji kontrolnych i ostrzegawczych w zakresie jakości wód
4. tworzenie map terenów zalewowych

wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

1. budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej (energia wiatrowa, wodna, geotermalna, ogniwa słoneczne, biomasa)

W ramach działania INFRASTRUKTURA LOKALNA realizowane będą projekty małych inwestycji o oddziaływaniu lokalnym na terenach wiejskich oraz w małych miastach (do 25 tyś. mieszkańców):

budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków

1. sieci kanalizacyjne, w tym podłączenie do sieci indywidualnych użytkowników
2. oczyszczalnie ścieków
3. inne urządzenia do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków

budowa lub modernizacja urządzeń do zaopatrzenia w wodę

1. sieci wodociągowe,
2. ujęcia wody (w tym ochrona ujęć i źródeł wody pitnej)
3. urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody
4. urządzenia regulujące ciśnienie wody.

budowa lub modernizacja urządzeń do zaopatrzenia w energię

1. urządzenia zaopatrzenia w energię,
2. lokalne systemy pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł (energia, wiatrowa, wodna, słoneczna, energia uzyskiwana z wykorzystania biomasy),
3. lokalne sieci elektroenergetyczne (reelektryfikacja)
4. gminne systemy oświetlenia ulic.

gospodarka odpadami stałymi

1. budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów stałych
2. budowa lub modernizacja miejsc utylizacji opakowań i nieużytych środków ochrony roślin
3. likwidacja dzikich wysypisk
4. kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym, obejmujące m.in. odbiór posegregowanych odpadów od mieszkańców, odzyskiwanie surowców wtórnych, recykling, kompostowanie odpadów organicznych, itp.

W ramach działania REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH realizowane będą projekty:

- remonty lub modernizacja infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska na terenie zdegradowanych dzielnic miast, w tym:

- budowa lub modernizacja sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,
 - budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej,
 - budowa lub modernizacja sieci wodociągowych, ujęć wody i urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulujących ciśnienie wody,
 - budowa lub modernizacja systemów odwadniających (w tym odwodnienie liniowe i drenaż odwadniający).
- wykonanie pasów zieleni,
 - wykonanie osłon przeciwołśnieniowych i ekranów akustycznych,
 - prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenu z materiałów, sprzętu i chemikaliów po-wojskowych i po-przemysłowych, asenizacja, wywóz niepożądanych materiałów: np. gruzu - prace te muszą zakończyć się do 2006r:
 - koszt zatrudnienia długotrwale bezrobotnych objętych bezrobociem strukturalnym na prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenów po-przemysłowych i po-wojskowych (12 miesięczny kontrakt).
 - tworzenie zielonych stref poprzez zakładanie parków oraz zakup sadzonek drzew, krzewów i zalesianie oczyszczonego obszaru, a następnie połączenie go z siecią turystyczną, usługowo-handlową, rekreacyjną.
 - budowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej, w szczególności w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz infrastruktury komunikacyjnej znajdujących się na terenie rewitalizowanym:
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowych, ujęć wody, urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulacji ciśnienia wody,
 - budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,
 - budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej,
 - budowa lub modernizacja systemów odwadniających, (w tym odwodnienie liniowe i drenaż odwadniający).

Fundusz Spójności, inaczej nazywany Funduszem Kohezji lub Europejskim Funduszem Kohezji, to czasowe wsparcie finansowe dla krajów Unii Europejskiej, których Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca nie przekracza 90 % średniej dla wszystkich państw członkowskich. Fundusz Spójności nie należy do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, ale jest elementem polityki strukturalnej.

Fundusz Kohezji powstał na mocy Traktatu o utworzeniu Unii Europejskiej z 1991 roku, który wszedł w życie w 1993. Pierwotnie nazwano go Finansowym Instrumentem Spójności, ale w 1994 roku jego nazwę zmieniono na Fundusz Spójności. Początkowo jego realizację zaplanowano na lata 1993-99. Na szczycie UE w Berlinie działanie funduszu przedłużono do 2006 roku.

ZASADY FUNKCJONOWANIA FUNDUSZU SPÓJNOŚCI

Funduszu Spójności różni się od funduszy strukturalnych:

- krajowym, a nie regionalnym zasięgiem pomocy,
- podejmowaniem finalnej decyzji o przyznaniu środków na dofinansowanie przez Komisję Europejską a nie indywidualnie przez państwo członkowskie; kompetencją państwa aplikującego do funduszu jest wskazanie propozycji do dofinansowania.

Środki z Funduszu Spójności kierowane są najpierw do państw członkowskich, a następnie przekazywane na realizację projektów do poszczególnych regionów potrzebujących wsparcia.

Korzystanie ze środków Funduszu Spójności w Polsce oparta będzie na Strategii wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006 utworzonej na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004 – 2006. Część składową Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006 stanowi indykatorywna lista projektów, które są propozycjami strony polskiej do realizacji przy wsparciu z Funduszu Spójności.

FINANSE

Zgodnie z obowiązującymi w zakresie polityki strukturalnej zasadami współfinansowania, pomoc z funduszu na określony projekt będzie wynosić **od 80% do 85 % kosztów kwalifikowanych**. Pozostałe co najmniej 15 % musi zostać zapewnione przez beneficjenta.

Środki te mogą pochodzić np. z:

- budżetu gminy;
- środków własnych przedsiębiorstw komunalnych;
- środków NFOŚiGW (pożyczek, dotacji, kredytów);
- budżetu państwa;
- innego niezależnego źródła (np. z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju).

Budżet Funduszu Spójności zaplanowano na lata 2000 - 2006 na 18 mld euro (w latach 1994 - 1999 wynosił 15,5 mld euro).

Na lata 2004-2006 z całej kwoty Funduszu Spójności dla Polski na sektor środowiska przypadnie **1866,6 mln euro**.

CELE FUNDUSZU w zakresie OCHRONY ŚRODOWISKA

Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej.

Priorytety (zakres projektów) dla Funduszu Spójności w ochronie środowiska:

- poprawa jakości wód powierzchniowych,
- polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia,
- poprawa jakości powietrza,
- racjonalizacja gospodarki odpadami,
- ochrona powierzchni ziemi,
- zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Odbiorcami pomocy tj. beneficjentami końcowymi będą samorządy terytorialne (gminy, związki gmin) i przedsiębiorstwa komunalne.

Fundusz LIFE

Program LIFE jest instrumentem finansowym wspierającym politykę ochrony środowiska Wspólnoty. Został on utworzony w 1992 roku w celu współfinansowania działań w dziedzinie ochrony środowiska, które są podejmowane przez państwa Unii Europejskiej, przez kraje Europy Środkowej i Wschodniej kandydujące do UE, a także państwa trzecie leżące u wybrzeży Morza Śródziemnego i Morza Bałtyckiego.

Program ten był wdrażany w trzech etapach:

Etap I (lata 1992-1995) - 400 mln Euro

Etap II (lata 1996-1999) - 450 mln Euro

Etap III bieżący (lata 2000-2004) - 640 mln Euro

Głównym celem Programu LIFE jest wspieranie działań mających na celu wdrażanie prawa wspólnotowego oraz wzmocnienie polityki w zakresie ochrony środowiska, jak również wskazywanie nowych rozwiązań problemów związanych z wdrażaniem i realizacją polityki ochrony środowiska.

Program LIFE składa się z trzech tematycznych komponentów: **LIFE-Nature, LIFE-Środowisko i LIFE-Kraje Trzecie.**

Środki dostępne w ramach Programu **LIFE-Nature** przeznaczone są na finansowanie działań w zakresie ochrony przyrody tzn. działań "wymaganych dla zachowania lub odtworzenia naturalnych siedlisk i populacji gatunków dzikiej fauny i flory w stanie sprzyjającym ich ochronie".

W praktyce, LIFE-Nature jest zobowiązany uczestniczyć we wdrażaniu Dyrektywy Ptasiej (79/409/EEC) i Siedliskowej (92/43/EEC) Wspólnoty oraz, w szczególności, w tworzeniu Europejskiej Sieci Ekologicznej specjalnych obszarów ochrony - NATURA 2000 - której

celem jest zachowanie i ochrona w naturalnym zasięgu najcenniejszych gatunków flory i fauny oraz ich siedlisk na terenie Wspólnoty.

Środki dostępne w ramach Programu **LIFE-Środowisko** przeznaczone są na finansowanie innowacyjnych działań o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym, których celem jest:

- włączenie zagadnień środowiskowych w rozwój oraz planowanie przestrzenne, w tym obszarach zurbanizowanych i przybrzeżnych;
- promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami wód podziemnych i powierzchniowych;
- zminimalizowanie wpływu działalności gospodarczej na środowisko;
- zapobieganie, recykling i racjonalna gospodarka strumieniami odpadów;
- zmniejszenie środowiskowego wpływu produktów.

Warunki współfinansowania

W ramach programu **LIFE-Środowisko** Komisja Europejska udziela dofinansowania do projektów w wysokości do 30% i do 50% (do 30 % - dla projektów, które w przyszłości będą uzyskiwać dochód, do 50 %- dla pozostałych projektów).

W ramach programu **LIFE-Nature** maksymalny udział wsparcia finansowego Wspólnoty wynosi 50% kosztów kwalifikowanych. W wyjątkowych okolicznościach udział ten może zostać zwiększony do maksymalnie 75% dla projektów, których oczywistym celem jest ochrona siedlisk naturalnych o priorytetowym znaczeniu (tylko tych wskazanych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej) lub gatunków o priorytetowym znaczeniu (tylko gatunki wskazane w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej lub wymienione w załączniku 2 niniejszego podręcznika). Możliwość ta nie dotyczy rodzajów siedlisk lub gatunków zdefiniowanych jako priorytetowe tylko w ramach rezolucji Konwencji Berneńskiej. W tych przypadkach maksymalny udział wsparcia Wspólnoty pozostaje na poziomie 50%.

Całkowity koszt projektu zgłoszonego do współfinansowania w ramach programu LIFE-Środowisko powinien opiewać na kwotę mieszczącą się w przedziale od 1 000 000 Euro do 5 000 000 Euro. W ramach programu LIFE-Nature Komisja Europejska preferuje finansowanie projektów, których całkowity budżet jest wyższy niż 500.000 EURO.

Realizacja projektów powinna rozpocząć się pomiędzy 1 grudnia 2003 r. a 1 grudnia 2004 r. Projekty finansowane w ramach programu Life-Środowisko realizowane są zwykle w ciągu od 1 do 3 lat.

Standardowy czas trwania projektu współfinansowanego w ramach programu Life-Nature nie jest określony, jednak zazwyczaj projekty z zakresu ochrony przyrody trwają od 3 do 4 lat. Przy właściwym uzasadnieniu, można jednak również zgłaszać projekty dłuższe.

Instrumenty prawno – ekonomiczne

Obecnie wszelkie działania na rzecz ochrony środowiska realizowane są przy pomocy instrumentów, głównie prawnych i finansowych. Również wdrażanie i egzekwowanie niniejszego "Programu ochrony środowiska powiatu kieleckiego" będzie przebiegało z wykorzystaniem instrumentów prawnych i finansowych.

Instrumenty prawne

W polskim prawie ochrony środowiska, w najbardziej ogólnym ujęciu, można wyróżnić cztery następujące warstwy regulacji prawnej.

Pierwsza warstwa regulacji prawnej o charakterze nadrzędnym w stosunku do pozostałych składników porządku prawnego to zasady konstytucyjne.

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 roku zawiera znacznie bogatsze niż poprzednia treści odnoszące się do ochrony środowiska. Uznaje zasadę zrównoważonego rozwoju za podstawę działań w dziedzinie ochrony środowiska (art. 5). Dopuszcza pewne ograniczenie konstytucyjnych wolności i praw ze względu na konieczność ochrony środowiska (art. 31 ust. 2). Nakłada ona na władze publiczne obowiązek zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska (art. 68 ust. 4) oraz zobowiązuje władze publiczne do prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom (art. 74 ust. 1, 2 i 4). W art. 74 ust. 3 przyznaje każdemu prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska oraz ustanawia obowiązek dbałości o stan środowiska i zasadę odpowiedzialności za spowodowanie pogorszenia jego stanu (art. 86).

Druga warstwa to kompleksowa regulacja prawna ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Pojęcie ochrony środowiska w ujęciu tej ustawy oznacza podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywrócenie równowagi przyrodniczej. Ochrona ta wyraża się w szczególności w:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu jego zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Trzecia warstwa to przepisy szczególne, do których odsyła ustawa Prawo ochrony środowiska. Składają się na nią liczne akty prawne rangi ustawowej (ustawy, dekrety, rozporządzenia), regulujące szczegółowo te dziedziny ochrony środowiska, dla których ww. ustawa ustala tylko zasady ogólne.

Czwarta warstwa regulacji prawnej to normy prawne sozologiczne, znajdujące się w licznych aktach prawnych rangi ustawowej, np. w przepisach ustawy o ruchu drogowym, w przepisach prawa budowlanego, itp. W aktach tych zagadnienia ochrony środowiska regulowane są przy rozwiązywaniu innych problemów technicznych, organizacyjnych lub gospodarczych.

Instrumenty prawne są pomocne przy:

- definiowaniu pojęć „ekologiczne” – „nieekologiczne”, co uwarunkowane jest określeniem norm środowiskowych;
- wymuszaniu działań w sytuacjach, gdy z uwagi na bezpieczeństwo nie można podmiotom gospodarczym pozostawić wolnego wyboru,
- wymuszaniu działań, które są bardzo pożądane, a z powodu braku ich ekonomicznej opłacalności (np. w krótkim okresie) instrumenty ekonomiczne nie są w stanie zagwarantować realizacji.

Do instrumentów prawnych stosowanych w Polsce należą m.in.:

- normy emisji i imisji,
- normy określające zasady prowadzenia działalności gospodarczej, które pośrednio, mogą być pro- lub antyekologiczne,
- przepisy określające uzyskanie koncesji na prowadzenie określonych typów działalności (np. pozwolenia wodno – prawne, koncesje na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż),
- przepisy nakazujące uwzględnienie wymogów ochrony środowiska:
 - przy projektowaniu, budowie, utrzymywaniu obiektów budowlanych,
 - przy wydawaniu decyzji o pozwoleniu na budowę (Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, Dz.U. z 1994 r. nr 89, poz. 414 z późniejszymi zmianami),
- przepisy regulujące przeprowadzenie raportu oddziaływania na środowisko (Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska Dz.U. z 2001 r. nr 62 poz. 527 z późniejszymi zmianami),
- przyjęcie zasad ekorozwoju jako kryterium zagospodarowanie terenów (Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Dz.U. z 2003 r. nr 80, poz. 717)
- nałożenie na samorządy terytorialne obowiązku realizacji wymogów środowiskowych,
- ustalenie urzędowego wykazu odpadów niebezpiecznych.

Informacje o instytucjach finansowych, fundacjach, programach pomocowych związanych z ochroną środowiska są szeroko dostępne na stronach internetowych ww instytucji, a także w ich siedzibach w formie broszur lub folderów informacyjnych.

W województwie świętokrzyskim można je uzyskać m.in. w:

- Staropolskiej Izbie Przemysłowo Handlowej w Kielcach (PHARE)
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Kielcach (SAPARD)
- Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego (ZPORR)
- Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach (Fundusz Spójności).

Tabela 10.1. Planowane przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne w powiecie kieleckim

Zadania	Jednostka odpowiedzialna i jednostki współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w latach		
			do 2006	2007-2010	2011-2015 i ponad
Przedsięwzięcia inwestycyjne					
Aktywizacja terenów górskich położonych wokół Świętokrzyskiego Parku Narodowego (9 gmin) 9 inwestycji ściśle związanych z ochroną środowiska po jednej dla każdej z gmin wchodzących w skład Związku: <ul style="list-style-type: none"> • 3 zbiorniki małej retencji o łącznej powierzchni lustra wody 25 ha i pojemności 380 tys. m³, • 4 systemy kanalizacyjne, • 2 oczyszczalnie ścieków 	Związek Gmin Gór Świętokrzyskich	-	<ul style="list-style-type: none"> • Budżetu Wspólnoty Europejskiej - 4.800 tys. Euro • Budżet państwa - 4.289 tys. zł 		
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby wód podziemnych i ich ochrona, • Kanalizacja i oczyszczanie ścieków, • Sieć wodociągowa, • Wody powierzchniowe, kanalizacja deszczowa. 	Gmina Masłów	-	27.739.439	23.077.834	130.000
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby wód podziemnych i ich ochrona, • Kanalizacja i oczyszczanie ścieków, • Sieć wodociągowa, • Wody powierzchniowe, kanalizacja deszczowa. 	Gmina Sitkówka Nowiny	-	20.004.510	8.637.300	1.661.000
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby wód podziemnych i ich ochrona, • Kanalizacja i oczyszczanie ścieków, • Sieć wodociągowa, • Wody powierzchniowe, kanalizacja deszczowa. 	Gmina Zagnańsk	-	31.435.000	4.523.000	10.641.500
<ul style="list-style-type: none"> • Kanalizacja i oczyszczanie ścieków, • Sieć wodociągowa, • Inne 	ZKWIK	-	16.579.060	4.909.360	0
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby wód podziemnych i ich ochrona, • Wody powierzchniowe, kanalizacja deszczowa, • Inne 	Poza regionalne	-	16.586.720	5.207.728	46.575.000
Projekty wstępnie zgłoszone do realizacji w ramach środków funduszy strukturalnych					
Modernizacja i rozbudowa części biologicznej Oczyszczalni Ścieków w Sitkówce.	Urząd Gminy w Sitkówce - Nowinach	-	<ul style="list-style-type: none"> • Koszt całkowity w euro: 14 500 000, • Udział funduszy strukturalnych: 10 500 000 • Udział własny: 4 000 000 		

Zadania	Jednostka odpowiedzialna i jednostki współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w latach		
			do 2006	2007-2010	2011-2015 i ponad
Remont i modernizacja lewego wału rzeki Wisły oraz wałów cofkowych rzeki Opatówki	Świątokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Kielcach	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 8 000 000, Udział funduszy strukturalnych: 6 000 000 Udział własny: 2 000 000 		
Budowa Zbiornika wodnego Wiarna Rzeka.	Świątokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Kielcach	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 3 000 000, Udział funduszy strukturalnych: 2 250 000 Udział własny: 750 000 		
Zbiornik wodny "Wiarna Rzeka"	Świątokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Kielcach	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 2 500 000, Udział funduszy strukturalnych: 1 875 000 Udział własny: 625 000 		
Budowa infrastruktury sanitarnej na terenie gminy Strawczyn.	Urząd Gminy w Strawczynie	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 4 000 000, Udział funduszy strukturalnych: 3 000 000 Udział własny: 1 000 000 		
Budowa i rozbudowa oczyszczalni i systemu kanalizacji sanitarnej gmin powiatu kieleckiego w zlewni górnej Nidy (t.j. Chmielnik, Chęciny, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszów, Pierzchnica, Strawczyn)	Urząd Gminy w Morawicy	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 17 575 000, Udział funduszy strukturalnych: 13 181 250 Udział własny: 4 393 750 		
EKOROL - Budowa kanalizacji i oczyszczalni- etap I	Związek Gmin Rolniczych i Ekologicznych EKOROL (gminy Związku)	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 8 857 602 Udział funduszy strukturalnych: 5 536 127 Udział własny: 2 214 650 		
Budowa kanalizacji	Urząd Gminy Masłów	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 1 125 000 Udział funduszy strukturalnych: 825 000 Udział własny: 300 000 		
Zbiornik retencyjny Strawczyn - Niedźwiedź	Urząd Gminy w Strawczynie	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 1 250 000 Udział funduszy strukturalnych: 937 500 Udział własny: 312 500 		
Projekty złożone do WFOŚiGW w Kielcach do dofinansowania z fundusz spójności					
Budowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków i systemu kanalizacji sanitarnej w zlewni Górnej Nidy	Związek Gmin Powiatu Kieleckiego w Zlewni Górnej Nidy	2004 - 2007	Koszt ogólny zadania: 174 mln PLN w tym: <ul style="list-style-type: none"> Z Funduszu Spójności: 139 mln PLN 		
Budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów dla Miasta Kielce i powiatu kieleckiego w Promniku k/Kielce	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. Kielce	2005 - 2008	Koszt ogólny zadania: 140 mln PLN w tym: <ul style="list-style-type: none"> Z Funduszu Spójności: 78 mln PLN 		
Przedsięwzięcia pozainwestycyjne					
Strategia rozwoju Powiatu Kieleckiego					
Gospodarka odpadami na terenie gmin powiatu kieleckiego poprzez wprowadzenie jednorodnego systemu ich	Spółka prawa handlowego utworzona do realizacji zadania.	2002 - 2005	Orientacyjny koszt utworzenia i uruchomienia jednego punktu gromadzenia i segregacji odpadów wynosi 800 000 PLN.		

Zadania	Jednostka odpowiedzialna i jednostki współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w latach		
			do 2006	2007-2010	2011-2015 i ponad
selektywnej zbiórki i odzysk surowców wtórnych			Sposób finansowania: <ul style="list-style-type: none"> • 30% - środki własne gminy • 20% - środki wojewódzkiego i powiatowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej • 50% - środki przedakcesyjne funduszy unijnych. 		
ZWIĘKSZENIE RETENCJI WÓD - Program małej retencji województwa świętokrzyskiego (wybrane gminy powiatu kieleckiego)	Zarządy gmin, na terenie, których realizowane będą zbiorniki małej retencji	2002 - 2015	Dla każdego zbiornika koszty należy indywidualnie określać. Dla szacunkowego określenia niezbędnych nakładów pomocny będzie koszt gromadzenia 1 m ³ wody wynoszący ca 21 zł/m ³ . Nie uwzględnia on kosztów związanych z wykupem terenu i opracowaniem dokumentacji. Sposób finansowania: <ul style="list-style-type: none"> • 50% - środki własne gminy • 50% - środki przedakcesyjne funduszy unijnych. 		
ZWIĘKSZENIE RETENCJI WÓD - Projekt nie objęty zatwierdzonym programem małej retencji województwa świętokrzyskiego (gminy powiatu kieleckiego)	Zarządy gmin, na terenie, których realizowane będą zbiorniki wodne	2002 - 2015	Dla każdego zbiornika koszty należy indywidualnie określać. Dla szacunkowego określenia niezbędnych nakładów pomocny będzie koszt gromadzenia 1 m ³ wody wynoszący ca 21 zł/m ³ . Nie uwzględnia on kosztów związanych z wykupem terenu i opracowaniem dokumentacji. Sposób finansowania: <ul style="list-style-type: none"> • 50% - środki własne gminy • 50% - środki przedakcesyjne funduszy unijnych 		
PROJEKT ZWIĘKSZANIA LESISTOŚCI POWIATU KIELECKIEGO	<ul style="list-style-type: none"> • właściciele gruntów (osoby fizyczne i prawne), • urzędy gmin (w zakresie realizacji gminnych programów zwiększania lesistości oraz wyznaczania gruntów pod zalesienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), • Starostwo Powiatowe (w zakresie wynikającym z ustawy o lasach i ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia), • Lasy Państwowe (w 	do 2020 r	Ogólny koszt zalesienia – ok. 108 000 000 PLN, z tego : <ul style="list-style-type: none"> • ok. 81 000 000 PLN – udział własny właścicieli gruntów, • ok. 27 000 000 PLN – dotacja na zakup sadzonek, pochodząca głównie ze środków finansowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach, Funduszu Leśnego, budżetu wojewody i starosty. 		

Zadania	Jednostka odpowiedzialna i jednostki współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowe nakłady w latach		
			do 2006	2007-2010	2011-2015 i ponad
	zakresie zalesień środkami pochodzącymi z Funduszu Leśnego oraz jako jednostka doradcza)				
Projekty wstępnie zgłoszone do realizacji w ramach środków funduszy strukturalnych					
Zagospodarowanie osadów ściekowych z Oczyszczalni Ścieków w Sitkówce	Urząd Gminy w Sitkówce-Nowinach	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 7 500 000, Udział funduszy strukturalnych: 5 625 000 Udział własny: 1 875 000 		
Gospodarka wodna - zwiększenie małej retencji wodnej i zabezpieczenie przed powodzią rzek: Wisły, Czarnej, Wschodniej i kanału Strumień.	Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Kielcach	-	<ul style="list-style-type: none"> Koszt całkowity w euro: 6 675 000, Udział funduszy strukturalnych: 5 006 250 Udział własny: 1 668 750 		